

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ТА ПРИВАТНЕ ПРАВО

Водоп'ян Т.В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
Національний університет водного господарства
та природокористування*

МЕДІАЦІЯ ЯК МЕТОД ВИРІШЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Конфлікти є невід'ємною частиною життя та розвитку як суспільства в цілому так і окремої особистості. Протягом усього процесу розвитку людства виникали конфлікти між численними суб'єктами, які вирішувалися за допомогою різноманітних способів та засобів. Найчастіше вирішення конфліктів відбувалося та відбувається за допомогою застосування сили. Однак такі процеси несуть значні втрати ресурсів: людських, економічних, природних, часових тощо. Відтак альтернативою насильницьким методам розв'язання конфліктів є метод медіації або посередництва.

Медіація як метод вирішення конфліктів передбачає участь у процесі третьої сторони (не суб'єкта конфлікту), яка сприяє комунікації та досягненні домовленостей між сторонами конфлікту.

В загальному розумінні «медіація» (від лат. *mediatio* – посередництво, середина), що закріпився у другій половині ХХ ст., – це процес переговорів між сторонами за участю нейтральної третьої сторони, медіатора, з метою пошуку взаємовигідного рішення.

Г. В. Єрмоєнко визначає медіацію як процес переговорів щодо вирішення спірного питання, до якого залучається нейтральна третя сторона – медіатор (посередник), що проводить цей переговорний процес, вислуховує аргументацію сторін з приводу суті спору й активно допомагає їм зрозуміти власні інтереси, оцінити можливість компромісів і самостійно прийняти рішення, що задовольнило б їх [1].

Що стосується розуміння суспільно-політичного конфлікту, то його можна визначити як сукупність певних дій, спрямованих на подолання перешкод, які виникають у сфері соціально-політичних відносин між різними соціальними спільнотами – соціальними інститутами, класами, соціальними групами, і спричинених різними позиціями та наявними у їх розпорядженні ресурсами [2]. У суспільно-політичному конфлікті можна виділити якнайменше 3 рівні: а) конфлікт чи конфлікти, що виникають в самому соціумі і впливають на появу та розвиток конфліктів у сфері політики; б) конфлікти, що виникають у сфері політики, мають суто політичну природу, але впливають на соціум і зумовлюють підвищення соціальної конфліктогенності; в) конфлікт між соціумом і політикою, чи точніше, між громадянами, які делегують державі

частину свого суверенітету, і тими органами державної влади та окремими політиками, що реалізують державно-владні повноваження [3].

У Посібнику ООН з ефективної медіації, прийнятому у 2012 році, надається наступне визначення медіації – це процес, за допомогою якого третя сторона надає допомогу двом чи більше сторонам, за згодою останніх, запобігти, управляти та вирішити конфлікт, допомагаючи їм з цією метою виробити взаємовигідне рішення [4].

Медіацію також визначають як добровільний процес врегулювання конфлікту, де безстороння третя сторона без можливості приймати рішення допомагає людям чи інституціям покращити чи встановити відносини через зміни, і, якщо це можливо, вирішити їх конфлікт [5].

А. Шмелев дає наступне визначення політичній медіації: альтернативний спосіб вирішення конфліктів за участю посередника між спеціальними (специфічним) акторами – суб'єктами політичного процесу; один з видів галузевої медіації [6].

Політичну медіацію визначають як процес врегулювання конфлікту, де уповноважена третя сторона допомагає сторонам переговорів припинити насильницький конфлікт та підтримує їх у процесі з'ясування першопричин конфлікту [7].

На думку О.А. Антонюк, міжнародна публічна медіація ґрунтується на принципах і методах, властивих інституту безпосередніх переговорів, з урахуванням додаткових прав і обов'язків сторін щодо медіатора, а також відповідних компетенцій останнього, з додатковим урахуванням особливостей суверенного статусу сторін суперечки [8].

У публічно-правових спорах медіаторами можуть виступати держави (США, Росія, Швейцарія, Норвегія), авторитетні особи (президенти країн, Генеральний Секретар ООН), міжнародні організації (ООН, ОБСЄ, ЄБРР тощо), організації громадянського суспільства, спеціально створені групи.

Слід відзначити, що політична медіація відбувається на декількох рівнях (так званих треках). Трек 1 – це офіційна дипломатія та медіація, яка відбувається на найвищому рівні. Він включає формальне обговорення на найвищому рівні за участю політичних, релігійних та військових лідерів та зосереджена на питаннях припинення вогню, мирних переговорах та угодах.

Дипломатія треку 1,5 включає ситуації, коли офіційні представники уповноважують недержавних суб'єктів діяти чи вести переговори в якості посередника від їх імені. Це можуть бути радники або ті особи, які прямо пов'язані із найвищим рівнем.

Дипломатія треку 2 включає неформальний діалог та дії щодо вирішення конфлікту, спрямовані на встановлення відносин та заохочення нових шляхів розуміння, які можуть надати інформацію формальному процесу.

Дипломатія 3 треку працює в полі. Вона провадиться приватними особами/групами для того, щоб заохотити розуміння між конфліктуючими громадами за допомогою організації зустрічей, організацію медіа впливу та здійснення підтримки маргіналізованих груп.

Сутністю, призначення та соціальною функцією примирювальних процедур є подолання суперечностей, суспільних конфліктів. Як вже зазначалося конфлікти є невід’ємною частиною життя суспільства, однак вони є тимчасовим станом і у разі їх вирішення раціональними шляхами наслідком є розвиток, стабілізація та покращення суспільних відносин. Чим більш помітний соціальний конфлікт, тим більший перетворювальний ефект для суспільства він матиме.

Список використаних джерел:

1. Єрмоєнко Г. Медіація як спосіб вирішення суперечок. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://innovations.com.ua/uk/interview/6/39/374>
2. Сучасний соціально-політичний конфлікт: аналіз поняття / Т. Білецька // Соціальні виміри суспільства: Зб. наук. пр. – К.: ІС НАН України, 2008. – Вип. 11. – С. 181-190.
3. Литвин В. Сучасна Україна у дзеркалі суспільно-політичних конфліктів // Урядовий кур’єр. – 23 листопада 2002 р. – № 219. – С. 5.
4. United Nations Guidance for Effective Mediation, September, 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/GuidanceEffectiveMediation_UNDPA2012%28english%29_1.pdf
5. Mediation in political conflicts : soft power or counter culture? / edited by Jacques Faget. Oxford; Portland, Or. : Hart, 2011 xi, 211 p.
6. Шмелев А.Н. Политическая медиация как способ разрешения международных и внутригосударственных конфликтов // Вестн. восстановительной юстиции. – 2013. – № 10. – С. 24-30.
7. Political mediation in modern conflict resolution : emerging research and opportunities / by Jose Pascal da Rocha. Hershey PA : Information Science Reference, [2018].
8. Антонюк О.А. Міжнародна публічна медіація: у пошуках максимальної ефективності / О.А. Антонюк // Часопис Київського університету права. – 2015. – № 2. – С. 348-354. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_2_85.

Галаур А.С.

студент,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ УЧАСТІ УКРАЇНИ В РАДІ ООН З ПРАВ ЛЮДИНИ

Сьогодні Україна стоїть на шляху реформування та євроінтеграції, є учасником багатьох міжнародних організацій, серед яких Рада ООН з прав людини (далі – РПЛ). Співробітництво нашої держави з зазначеною організацією є вагомим внеском у розвиток захисту прав людини, а також у поширення демократичних принципів у суспільстві. Оцінка результатів співробітництва України з РПЛ є актуальним питанням в умовах боротьби з дискримінаційними проявами, боротьби за гендерну рівність, а також відстоюванні прав людини в цілому.